

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 20.4.2015
Čj. MSP-651/2014-OD-SPZ/4
Počet listů: 4
Přílohy: 2

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obviněný M. K. - stížnost pro porušení zákona

Příloha: soudem vyloučená část trestního spisu Okresního soudu v Bruntále sp. zn. 2 T 191/2013, koncept spisu Policie ČR – KŘP Ms. kraje, Územní odbor SKPV, 1. OOK, Bruntál č.j. KRPT-183534/TČ-2013-070171

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obviněného M. K., t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Kuřim,

stížnost pro porušení zákona

proti výroku pod bodem I. rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2014 sp. zn. 3 To 160/2014, který nabyl právní moci dne 30. 6. 2014.

Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále ze dne 26. 3. 2014 č.j. 2 T 191/2013-846 byl obv. M. K. v bodě 1) uznán vinným ze spáchání zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, 2, 4 písm. d) tr. zákoníku jako spolupachatel ve smyslu § 23 tr. zákoníku, jehož se dopustil společně se spoluobžalovanými M. H., J. H. a L. K. (zkráceně) tím, že od začátku měsíce března 2013 nejméně do 23. 8. 2013 na různých místech v Bruntále využili důvěřivosti poškozené K. N. a postupně od ní pod záminkou investice do nemovitosti a následného vysokého zhodnocení vložených financí vylákali finanční částky v celkové výši 960.000,- Kč, které předávala M. K., vystupujícímu pod falešnou identitou advokáta JUDr. K. B., M.H. nebo J.H., přičemž tohoto jednání se dopustil přesto, že byl v trestní věci vedené u téhož soudu pod sp.zn. 1 T 92/2004 dne 27.10.2005 pravomocně odsouzen mimo jiné za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. č. 140/1961 Sb., úč. do 31.12.2009 Sb., k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 4

let a 6 měsíců se zařazením do věznice s ostrahou, který vykonal dne 20.4.2010.

Obviněný M. K. byl dále v bodě 2) uvedeného rozsudku Okresního soudu v Bruntále uznán vinným ze spáchání zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že v přesně nezjištěné době od března do května 2013 poté, co L. K. na jeho žádost opakovaně volala K.N., představovala se jí jako pracovnice Komerční banky, a.s., a přiměla jí k další spolupráci s M. K., vystupujícím pod falešnou identitou JUDr. K. B., jemuž měla K. N. poskytovat finanční částky, L. K. sdělil, že pokud o těchto skutečnostech někomu řekne, má v Ostravě lidi na to, aby ji odvezli z České republiky, nechá ji zbit, přičemž není problém ublížit i její dceři.

Za toto jednání byl obv. M. K. odsouzen podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 6 roků, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku byl obviněnému uložen trest propadnutí věci (správně mělo být uvedeno propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty), a to mobilního telefonu a SIM karty. Podle § 228 odst. 1 a § 229 odst. 2 tr. řádu bylo rozhodnuto o nároku poškozené K. N. na náhradu způsobené škody.

Proti citovanému rozsudku podali obž. M. H. a J. H. odvolání do všech jeho výroků. Státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Bruntále podal odvolání toliko do výroků o trestu u všech obžalovaných, a to v jejich neprospěch. Zmíněná odvolání byla pod bodem II. rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2014 sp. zn. 3 To 160/2014 podle § 256 tr. řádu zamítnuta jako nedůvodná. Obžalovaná L. K. práva odvolání nevyužila.

Proti shora uvedenému rozsudku Okresního soudu v Bruntále podal odvolání také obv. M. K..

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2014 sp. zn. 3 To 160/2014 byl z podnětu odvolání obv. M. K. pod bodem I. podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. řádu zrušen ve vztahu k tomuto obviněnému výrok o vině pod bodem 2) rozsudku Okresního soudu v Bruntále ze dne 26. 3. 2014 č.j. 2 T 191/2013-846 a výrok o trestu a podle § 260 trestního řádu byl skutek pod bodem 2) obžaloby státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Bruntále ze dne 12. 12. 2013 sp. zn. 1 ZT 146/2013 vrácen státnímu zástupci k došetření. V bodě I. uvedeného rozsudku Krajského soudu v Ostravě byl dále obv. M. K. při nezměněném výroku o vině pod bodem 1) napadeného rozsudku Okresního soudu v Bruntále uložen podle § 209 odst. 4 tr. zákoníku nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 5 roků a 6 měsíců se zařazením do věznice s ostrahou a za užití ust. § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku trest propadnutí věci (správně mělo být uvedeno trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty), specifikované ve výrokové části rozsudku. Výroky o náhradě škody zůstaly nezměněny.

Odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí zdůraznil, že proti obž. M. K. a obž. L. K. bylo od zahájení trestního stíhání vedeno společné řízení, oba byli stíháni jako spoluobvinění a posléze jako spoluobžalovaní. Ve skutku pod bodem 2) rozsudku nalézacího soudu však obž. M. K. vystupoval jako údajný pachatel a obž. L. K. jako poškozená. Odvolací soud dospěl k závěru, že takový postup je nezákonný, neboť odporuje znění § 44 odst. 1 tr. řádu. Podle názoru odvolacího soudu došlo k výraznému porušení práva L. K. jakožto poškozené. L. K. navíc jako jediná měla obžalovaného z vytýkaného jednání usvědčit, ovšem nikoli v pozici svědkyně a poškozené, nýbrž v pozici spoluobviněné a z této pozice pro ni vyplývajících procesních práv a povinností. Bližší odůvodnění již dále v napadeném rozsudku obsaženo není.

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2014 sp. zn. 3 To 160/2014 ve výroku pod bodem I. byl porušen zákon v ustanoveních § 258 odst. 1 písm. d), § 259 odst. 4 a § 260 tr. řádu v neprospěch obv. M. K..

Podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. řádu odvolací soud zruší napadený rozsudek také, bylo-li v přezkoumávané části rozsudku porušeno ustanovení trestního zákona.

Podle § 259 odst. 4 tr. řádu v neprospěch obžalovaného může odvolací soud změnit napadený rozsudek jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obžalovaného; ve výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení tak může učinit též na podkladě odvolání poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení.

Podle § 260 tr. řádu, nelze-li po zrušení rozsudku pokračovat v řízení před soudem pro neodstranitelné procesní vady a není-li důvod pro jiné rozhodnutí, odvolací soud vrátí věc státnímu zástupci k došetření. Ustanovení § 191 a § 264 odst. 2 tu platí obdobně.

Po přezkoumání trestního spisu mám za to, že se závěry Krajského soudu v Ostravě se nelze objektivně ztotožnit.

Krajský soud v Ostravě rozhodl podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. řádu, přičemž podle tohoto ustanovení odvolací soud může zrušit napadený rozsudek, bylo-li v přezkoumávané části rozsudku porušeno ustanovení trestního zákona. Jak bylo výše uvedeno, odvolací soud však v odůvodnění svého rozhodnutí jakékoli porušení ustanovení trestního zákona nenaznačil. Je tedy otázkou, z jakého zákonného důvodu byl rozsudek nalézacího soudu zrušen, když bližší okolnosti neobsahuje ani odůvodnění. Odvolací soud rozsudku Okresního soudu v Bruntále vytýká vadu procesní, přičemž podle § 258 odst. 1 písm. a) trestního řádu odvolací soud může zrušit napadený rozsudek pro podstatné vady řízení, které rozsudku předcházelo, zejména proto, že v tomto řízení byla porušena ustanovení, jimiž se má zabezpečit objasnění věci nebo právo obhajoby, jestliže mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku. Na rozdíl od dřívější úpravy není nadále kasačním důvodem podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. řádu zjištění podstatné vady řízení samo o sobě, nýbrž je třeba zúžit pohled na tuto otázku předně prostřednictvím omezeného rozsahu přezkumné povinnosti odvolacího soudu vázané zásadně na rozsah a důvody podaného odvolání, tedy na napadený výrok rozsudku a předcházející řízení, a to z hlediska vad vytýkaných podaným odvoláním (§ 254 odst. 1, 2). V tomto užším pohledu na přezkoumávanou část rozsudku je pak nutno zvažovat, jestli zjištěná vada řízení je podstatná a zároveň zda její existence mohla mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku (viz Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3061).

Napadené rozhodnutí odvolacího soudu podle mého názoru nespĺňuje rovněž požadavky uvedené v ust. § 191 odst. 1 tr. řádu. Podle tohoto ustanovení je totiž nezbytné v případě, že soud vrátí věc státnímu zástupci k došetření, aby v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, ve kterých směrech je třeba přípravné řízení doplnit a které skutečnosti je třeba objasnit, popřípadě které úkony je třeba provést. Požadavky soudu na další došetření musí být proto jasné a konkrétní. Je tedy třeba, aby v odůvodnění rozhodnutí bylo poukázáno na nedostatky předchozího řízení zejména dosud provedeného dokazování, a to nikoli jen obecným závěrem,

ale konkrétním výčtem případů nerespektování ustanovení trestního řádu s výslovným upozorněním na určité okolnosti, které nebyly řádně objasněny. Zároveň musí být uvedeno, jak mají orgány činné v přípravném řízení postupovat, zvláště jaké formální vady je třeba odstranit, které skutečnosti a jakými důkazy objasnit, popř. jaké další úkony provést. Je také namístě, aby soud při vrácení věci k došetření domyslel důsledky nařízeného doplnění řízení, které mohou nastat po došetření věci, a to jak z hlediska zjišťování skutkového stavu věci, tak i z hlediska právního posouzení skutku (viz také judikát NS ČR ze dne 16. 2. 1995 sp. zn. Tzn 12/94). Tyto požadavky vyplývající z ustanovení § 191 tr. řádu v návaznosti na § 260 tr. řádu Krajský soud v Ostravě v napadeném rozsudku nedodržel.

Vzhledem k tomu, že obžalovaná L. K. proti rozsudku nalézacího soudu odvolání nepodala a státní zástupce podal odvolání v neprospěch všech obviněných, avšak toliko do výroků o trestu, odvolací soud v napadené části svého rozsudku rozhodl z podnětu odvolání obv. M. K., který však ve svém odvolání napadal výroky o své vině, nikoli absenci případného výroku o náhradě škody vůči L. K., a shodně jako v hlavním líčení argumentoval, že se vytýkané trestné činnosti nedopustil. Ve svém odvolání porušení práv poškozené L. K. nenamítal. Je-li odvolací soud vázán rozsahem a důvody podaného odvolání, pak otázka možnosti uplatnění práv poškozené L. K. stojí mimo rozsah jeho posouzení. Navíc skutečnost, zda se L. K. připojí se svým nárokem na náhradu škody v adhézním řízení či nikoli, nemůže mít vliv na správnost a zákonnost výroku o vině obv. M. K..

Podle ust. § 44 odst. 1 tr. řádu oprávnění poškozeného nemůže vykonávat ten, kdo je v trestním řízení stíhán jako spoluobviněný. Spoluobviněným v téže věci se rozumí osoba, která je jako obviněný (§ 32, § 160 odst. 1), popř. obžalovaný (§ 12 odst. 7 a 8) stíhána ve společném řízení (§ 20 odst. 1, § 23 odst. 3) s dalším obviněným, resp. obžalovaným, jenž jí způsobil (nebo měl způsobil) škodu trestným činem. Materiálně by tedy taková osoba mohla vystupovat jako poškozený (§ 43 odst. 1, případně dokonce i s právy podle § 43 odst. 3) (Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, str. 538). Ustanovení § 44 odst. 1 tr. řádu je součástí právní úpravy právě proto, aby řešilo okolnosti vedení společného řízení ve smyslu § 20 odst. 1 tr. řádu tehdy, pokud jeden ze spoluobviněných by případně mohl vznést nárok na náhradu škody proti druhému spoluobviněnému. Výkladem § 44 odst. 1 tr. řádu lze dospět pouze k takovému závěru, že v naznačeném případě spoluobviněný nemůže oprávnění poškozeného vykonávat, ale v tomto ani v jiném ustanovení trestního řádu není upraveno pravidlo, že by v takovém případě bylo vedení společného řízení vyloučeno a orgány činné v trestním řízení by byly nuceny každý jednotlivý skutek projednat v samostatném řízení.

Odvolacímu soudu lze přisvědčit, že při vedení společného trestního řízení s M. K. nemohla L. K. uplatnit svá práva poškozené. Nicméně tato situace není v rozporu s trestním řádem, naopak trestní řád tuto situaci předpokládá. Podle § 1 odst. 1 tr. řádu je účelem trestního řízení upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé spravedlivě potrestáni. Řízení přitom musí působit k upevnování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti. Ačkoli jsou v současnosti práva poškozených legislativně i soudní praxí akceptována, neznamená to, že by trestní řízení změnilo svůj primární účel. Proto k závěrům odvolacího soudu nelze dospět ani rozšiřujícím výkladem.

Nad rámec uvedeného je nutno poukázat na usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 19. 2.

2014 sp. zn. I. ÚS 1737/2013. Tímto usnesením bylo rozhodováno o ústavní stížnosti, v níž stěžovatel namítal, že po formální stránce má napadené usnesení o zahájení trestního stíhání proti jeho osobě vadu, když v jedné věci vystupuje jako obviněný a zároveň jako poškozený, a tudíž jsou mu upírána některá práva. Podle jeho názoru měla být namísto napadeného usnesení policejního orgánu tímto vydána usnesení dvě, proti každému z obviněných samostatně, aby stěžovatel mohl využít jak práv obviněného, tak i poškozeného. V důsledku zvoleného postupu jsou stěžovateli odpírána jeho práva, jako například právo na uplatnění nároku na náhradu škody v trestním řízení, a práva poškozeného vůbec, jako konkrétně právo stěžovatele na použití odklonu.

Z uvedeného je patrné, že obsahově se jedná o stejnou argumentaci, kterou použil i Krajský soud v Ostravě v nyní posuzované trestní věci. Ústavní soud ČR však v daném případě dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí policejního orgánu a následné usnesení státního zástupce netrpí vadami, které by odůvodňovaly zásah Ústavního soudu.

K dané problematice Ústavní soud uvedl: „Podle § 20 odst. 1 tr. řádu se proti všem obviněným, jejichž trestné činy spolu souvisí, koná společné řízení, pokud tomu nebrání důležité důvody. Pod označením "související trestné činy" má zákon na mysli nejen typické formy, jako je pachatelství více trestných činů jednou osobou nebo spolupachatelství nebo účastenství v užším slova smyslu (organizátorství, návod a pomoc), ale také objektivní souvislost v nejširším slova smyslu, tedy například proto, že jednání pachatelů spolu souvisí tím, že spadá do stejného časového, místního i osobního rámce (jde např. o vzájemné protiprávní útoky zúčastněných, kde jsou tito zároveň obránci i útočníky) a rozdělení skutkového děje a vedení samostatného řízení by bylo na úkor hospodárnosti a rychlosti řízení (srov. ust. § 23 odst. 1 tr. řádu, které klade stejnou podmínku pro vyloučení věci a contrario). Je věcí orgánu činného v trestním řízení a stavu dokazování, kterou z těchto variant bude považovat za rozhodnou. Stěžovatel má v trestní věci postavení spoluobviněného právě proto, že se proti němu a další osobě, která jemu způsobila škodu trestným činem, vede společné řízení. Stěžovatel má sice pravdu v tom, že po dobu trestního řízení, bude-li nadále spoluobviněným, nemůže v rámci trestního řízení účinně uplatnit práva, která v něm jinak má poškozený, protože tuto možnost trestní řád v § 44 odst. 1 výslovně zapovídá. Zájmy poškozeného a spoluobviněného jsou totiž protichůdné. Zatímco obviněný je osobou, proti které se trestní řízení vede, poškozený je občanskoprávním odpůrcem obviněného, který svá práva vykonává v trestním řízení proti obviněnému. Není proto z povahy věci možné, aby se práva obviněného (§ 33 odst. 1 tr. řádu) a poškozeného (§ 43 odst. 1 tr. řádu) kumulovala u téže osoby, a to ani v případě, kdyby jinak splňovala veškeré podmínky pro výkon práv poškozeného v trestním řízení. To ovšem neznamená, že by v průběhu trestního řízení nemohlo dojít k vyloučení věci ze společného řízení proto, že jsou zde důležité důvody (§ 23 odst. 1 tr. řádu), nebo proto, že nastane změna v postavení jednoho ze spoluobviněných (například z některého z důvodů uvedených v § 172 tr. řádu). Ostatně uplatnění práv poškozeného stěžovatele není vázáno pouze na trestní řízení, ale především na řízení ve věcech občanskoprávních.“

Z argumentace Ústavního soudu je tedy zřejmé, že dvojí postavení téže osoby jako spoluobviněného a poškozeného, který však nemůže svá práva uplatňovat, není důležitým důvodem, který by bránil vedení společného řízení.

V posuzované trestní věci se jedná o zločin podvodu podle § 209 odst. 1, 2, 4 písm. d) tr. zákoníku, jehož se měl obv. M. K. s L. K. a dalšími spoluobžalovanými dopustit jako spolupachatel ve smyslu § 23 tr. zákoníku. Zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr.

zákoníku se měl obv. M. K. dopustit vůči L. K. právě v souvislosti se spáchaným zločinem podvodu, neboť ji pod pohrůžkou násilí a jiné těžké újmy nutil, aby nikomu o této trestné činnosti nic neříkala. Vzhledem k této souvislosti tak byla od počátku naplněna podmínka vedení společného řízení ve smyslu § 20 odst. 1 tr. řádu, podle nějž má být proti všem obviněným, jejichž trestné činy spolu souvisí, o všech útocích pokračujícího nebo hromadného trestného činu a o všech částech trvajících trestného činu konáno společné řízení, pokud tomu nebrání důležité důvody. O jiných trestných činech se koná společné řízení tehdy, je-li takový postup vhodný z hlediska rychlosti a hospodárnosti řízení. V dané věci byl navíc obv. M. K. stíhán vazebně, kdy vedení dvou souběžných řízení vůči němu, duplicita obligatorních procesních úkonů ve vyšetřování, zvyšování počtu eskort z vazební věznice a v neposlední řadě zvýšení nákladů na obhajobu by bylo zcela v rozporu se zásadou hospodárnosti a rychlosti řízení.

Jelikož by akceptací napadeného rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě bylo nutno zcela nadbytečně vést zcela nové trestní řízení včetně opakování dokazování k předmětnému skutku, ačkoli toto již bylo provedeno zákonně a v dostatečném rozsahu pro vydání meritorního rozhodnutí, byl napadeným rozhodnutím porušen zákon v neprospěch obv. M. K., který by se musel nového řízení účastnit a musel by opětovně strpět provádění všech relevantních úkonů. Jestliže by v daném řízení měla L. K. možnost připojit se se svým nárokem na náhradu nemajetkové újmy, ačkoli v dosavadním řízení jí v tom bránila zákonná překážka, a jestliže by mohl být obviněný zavázán k náhradě škody výrokem, který nebyl součástí rozsudku Okresního soudu v Bruntále, přičemž k navazujícímu řízení by došlo pouze na základě odvolání podaného obv. M. K., zhoršilo by se tím jeho postavení. Z uvedeného je zřejmé, že napadeným rozhodnutím byl porušen zákaz reformationis in peius vyjádřený v ustanovení § 259 odst. 4 tr. řádu a bylo tak rozhodnuto v neprospěch obviněného.

Rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu se zákonem, i když jím došlo z podnětu odvolání obviněného ke zrušení napadeného rozsudku soudu prvního stupně a k vrácení věci státnímu zástupci k došetření, jestliže by další řízení mělo vést jen k vydání rozhodnutí, kterým by byl porušen zákaz reformationis in peius vyplývající z ustanovení § 260 a § 264 odst. 2 tr. řádu (srov. č. 22/1999 Sb. rozh. tr.). Je sice pravda, že samotný rozsudek Krajského soudu v Ostravě, kterým bylo toliko z podnětu odvolání obviněného M. K. rozhodnuto o vrácení věci státnímu zástupci k došetření a proti němuž směřuje stížnost pro porušení zákona, neznamená sám o sobě změnu v neprospěch obviněného. Jeho důsledky ovšem již takovou změnu představují, protože podle závazného právního názoru odvolacího soudu je zde reálná šance, že poškozená L. K. po řádném poučení jednak uplatní své majetkové nároky vůči obviněnému, jednak jej může přesvědčivějším a účinnějším způsobem usvědčovat ze spáchání předmětné trestné činnosti, může navrhnout provedení nových důkazů apod. Třebaže vrácení věci do dřívější fáze trestního řízení je obvykle nutno hodnotit jako rozhodnutí ve prospěch obviněného, v daném případě tomu tak není.

Navrhují proto, aby Nejvyšší soud České republiky:

- a) podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že pravomocným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2014 sp.zn. 3 To 160/2014 ve výroku pod bodem I. byl porušen zákon v ustanoveních § 258 odst. 1 písm. d), § 259 odst. 4 a § 260 tr. řádu ve spojení s § 191 tr. řádu a § 264 odst. 2 tr. řádu, v neprospěch obv. M. K.,
- b) podle § 269 odst. 2 tr. řádu napadený pravomocný rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2014 sp.zn. 3 To 160/2014 ve výroku pod bodem I. zrušil a zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušený výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke

změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále

- c) podle § 270 odst. 1 tr. řádu Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.